

Γ. Κονδύλη & Όθωνος 1, Μαρούσι | 210 61 24 000
www.akadimos.gr | fb:@akadimos.marousi | tw:@Akadimos

Εισηγήτρια: Νικολακέα Κωνσταντίνα

Ημερομηνία: 08/02/2020

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

(3ωρη γραπτή δοκιμασία)

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μια νέα σχέση με τους συνομηλικούς

Καθώς τα παιδιά μπαίνουν στην εφηβεία, οι σχέσεις με τους συνομηλικούς τους μεταβάλλονται. Στις σύγχρονες κοινωνίες τέσσερις είναι οι **βασικές** αλλαγές που πραγματοποιούνται στην κοινωνική ζωή των εφήβων. Πρώτα απ' όλα, η συναναστροφή με τους συνομηλικούς καταλαμβάνει περισσότερο χρόνο από όσο στην παιδική ηλικία. Οι μαθητές του Λυκείου αφιερώνουν διπλάσιο χρόνο στις παρέες με συνομηλικούς τους σε σχέση με τον χρόνο που αφιερώνουν στους γονείς τους ή σε άλλους ενήλικους. Ακόμη, οι εφηβικές ομάδες δεν δέχονται εύκολα καθοδήγηση και έλεγχο από τους ενήλικους. Επίσης, αντί να περιορίζονται στη γειτονιά τους, οι έφηβοι, αποκτούν παρέες από άλλες περιοχές προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι οι γονείς τους δεν ελέγχουν τις πράξεις τους. Καθώς **απομακρύνονται** όλο και περισσότερο από τους ενήλικους, αναζητούν άτομα του άλλου φύλου. Τέλος, στη διάρκεια της εφηβείας τα μέλη των ομάδων συνομηλικών πληθαίνουν, την ίδια εποχή που οι φιλίες και οι άλλες στενές σχέσεις των εφήβων αποκτούν μεγαλύτερη ένταση.

Εκτός σχολείου οι έφηβοι περνούν πολλές ώρες την εβδομάδα με τους συνομηλικούς τους. Όπως αναφέρεται από τους ίδιους τους εφήβους, περνούν περισσότερη ώρα με τους φίλους τους παρά με την οικογένειά τους ή μόνοι τους και αυτό **συνεχίζεται** σε όλη τη διάρκεια της εφηβείας. Νιώθουν ότι οι φίλοι τους καταλαβαίνουν και τους κάνουν να αισθάνονται ότι μπορούν να είναι ο εαυτός τους. Εξάλλου, οι έφηβοι διαλέγουν φίλους με τους οποίους έχουν κοινά ενδιαφέροντα, κοινές αξίες, πεποιθήσεις και συμπεριφορές, γιατί θεωρούν ότι τέτοιου είδους φίλοι είναι πιο πιθανό να τους στηρίξουν και να τους κατανοήσουν. Δεν είναι δύσκολο, λοιπόν, να καταλάβουμε γιατί στην εφηβεία η αφοσίωση και η οικειότητα γίνονται τα κύρια κριτήρια της επιλογής των στενών φίλων.

Στο πλαίσιο των προσωπικών, αποκαλυπτικών συζητήσεων με στενούς φίλους, οι έφηβοι αυτοπροσδιορίζονται, προσπαθώντας να ανακαλύψουν στοιχεία της προσωπικότητάς τους. Ωστόσο, υπάρχει **διαφορά** ανάμεσα στις αποκαλύψεις που γίνονται στους φίλους της παιδικής ηλικίας και στις αποκαλύψεις κατά την εφηβεία. Ενώ στις μικρότερες ηλικίες οι προσωπικές αποκαλύψεις προκαλούν δηλώσεις αλληλεγγύης, στην εφηβεία προκαλούν **μακροσκελείς** συζητήσεις για τα προβλήματά τους και τις πιθανές λύσεις τους.

Υπάρχει η άποψη ότι οι φιλίες μεταξύ αγοριών στην εφηβική ηλικία πιθανώς να είναι λιγότερο στενές από εκείνες μεταξύ κοριτσιών. Τα αγόρια τα απασχολεί να αποκτήσουν και να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους από τους γονείς και τους άλλους ενήλικους. Γι' αυτό τα αγόρια χρειάζονται τη συμμαχία μιας ομάδας. Ωστόσο, αυτές οι διαφορές ανάμεσα στα

αγόρια και στα κορίτσια όσον αφορά στις φιλίες είναι θέμα περισσότερο ύφους παρά ουσίας. Τα αγόρια δημιουργούν φιλίες στις οποίες η ευαισθησία απέναντι στις ανάγκες του άλλου και η αλληλοϋποστήριξη επιτυγχάνονται με πράξεις και όχι με αμοιβαίες εκμυστηρεύσεις προσωπικών σκέψεων και συναισθημάτων.

M. Cole - S. R. Cole. (2002). *Η ανάπτυξη των παιδιών. Εφηβεία*. (Μεταφρ. Μ. Σόλμαν), τ. Γ', 56-60. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός (διασκευή).

1° Θέμα

α. Ποια είναι τα κριτήρια με τα οποία οι περισσότεροι έφηβοι επιλέγουν τους φίλους τους, σύμφωνα με το κείμενο; (60-80 λέξεις)

[Μονάδες 15]

β. Να παρουσιάσετε περιληπτικά το περιεχόμενο των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου στους συμμαθητές σας στην τάξη. (70-80 λέξεις)

[Μονάδες 15]

2° Θέμα

α. Αφού διαβάσετε την πρώτη παράγραφο του κειμένου (Καθώς τα παιδιά...μεγαλύτερη ένταση), να βρείτε:

1. τα δομικά της μέρη
2. πέντε διαρθρωτικές λέξεις/ φράσεις με τις οποίες επιτυγχάνεται η συνοχή της και να επισημάνετε τη νοηματική σχέση που δηλώνει η κάθε μία.

[Μονάδες 15]

β. Να γράψετε την αντιστοίχιση των λέξεων με **έντονη γραφή** της **Στήλης Α** με τις συνώνυμες τους στη **Στήλη Β** και τις αντώνυμες τους στη **Στήλη Γ** (Στις στήλες Β και Γ περισσεύουν από δύο λέξεις).

Στήλη Α

1. συνεχίζεται
2. μακροσκελείς
3. βασικές
4. διαφορά
5. απομακρύνονται

Στήλη Β

- α. θεμελιώδεις
- β. ευπαθείς
- γ. εξακολουθεί
- δ. ξεμακραίνουν
- ε. προχωρούν
- στ. ανομοιότητα
- ζ, εκτενείς

Στήλη Γ

- α. ομοιότητα
- β. επιλεκτικές
- γ. σταμάτα
- δ. ενδιαφέρεται
- ε. σύντομες
- στ. επουσιώδεις
- ζ, πλησιάζουν

[Μονάδες 10]

γ. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο στη δεύτερη παράγραφο (Εκτός σχολείου...των στενών φίλων) και στην τρίτη παράγραφο (Στο πλαίσιο...λύσεις τους.) του κειμένου.

[Μονάδες 5]

3° Θέμα

Η δημιουργία στενών φιλικών σχέσεων είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους έφηβους. Θεωρείτε ωστόσο ότι στην εποχή μας είναι εύκολο για τους νέους να δημιουργήσουν αληθινές σχέσεις φιλίας; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σε ένα κείμενο που θα εκφωνήσετε στην τάξη στο πλαίσιο μιας εργασίας με θέμα τη σχέση των νέων με τους συνομηλικούς τους. (250-300 λέξεις)

[Μονάδες 40]

B. Λογοτεχνικό κείμενο

(Το κείμενο είναι απόσπασμα από τη νουβέλα της Μιμίκας Κρανάκη «Το τσίρκο», στο οποίο περιγράφεται η ζωή ενός κοριτσιού, της Μαριέττας, από τα παιδικά χρόνια ως την ωρίμαση. Το παρακάτω απόσπασμα, που τοποθετείται στα χρόνια της κατοχής, έχει θέμα την αρχή της φιλίας ανάμεσα στη Μαριέττα και την Έλσα, συμμαθήτριά της στη σχολή χορού.)

Η σχολή φύτευε πάντα στη ρίζα του Λυκαβηττού, ένα μανιτάρι από ανεμόμυλους. Δούλευε πια για το δίπλωμά της μαζί με την τάξη του επαγγελματικού. [...]

Τον τελευταίο καιρό είχε έρθει μια καινούρια στο επαγγελματικό. Περίεργο φρούτο. Ένα βλέμμα κυνηγημένου αγριμιού. Κι απότομες, σπασμωδικές κινήσεις, σαν ξεφωνητά. Πολύ νέα.

— Έλσα, φώναξε η θεία Κούλα καθώς χοροπηδούσαν τα κορίτσια ένα γύρο μέσα στην αίθουσα, μη σκέφτεσαι τόσο πολύ. Άφησε το σώμα σου να μιλήσει, άφησε τον εαυτό σου ελεύθερο, μαλακωμένο, μη σφιγγεσαι. Δίνεις, παιδί μου, την εντύπωση ότι δεν ξεκουράζεσαι ούτε στην ανάπαυση. Εμπρός, μερικούς παλμούς ακόμα.

Και το αγρίμι ξεμαλλιασμένο αγωνιζόταν ευσυνειδήτα να ηρεμήσει.

Εκείνη τη χρονιά το Πάσχα είχε πέσει αργά. Οι γιορτές στ' αδειανό σπίτι είχαν το πρόσωπο της τρέλας. Η ιδιαίτερη σιωπή του δρόμου, ένιωθες πίσω απ' τις γρίλιες τους ανθρώπους παραφαγωμένους και καλοπροαίρετους κι οι κάμαρες μεγάλωναν, μεγάλωναν. Η Μεγάλη Παρασκευή έφτασε ασφυχτική όπως πάντα, γεμάτη καμπάνες βιολέτες και παιδικούς επιτάφιος με τη μαμά και το πρώτο παγωτό της χρονιάς στην πλατεία Συντάγματος. Μέρα καμωμένη από λιβάνι. Ο Αλέξης είχε δουλειά. Ο σοβαρός κόσμος των ανδρών. Ευτυχώς η θεία Κούλα ήταν σκυλί. Το επαγγελματικό δεν είχε διακοπές. Η Μαριέττα ξεχάστηκε λίγες ώρες μέσα στο ξάναμμα της δουλειάς, μα στην πόρτα ξαναβρήκε το σταχτί πρόσωπο της ημέρας.

Δε γινόταν να γυρίσει σπίτι της. Δε γινόταν. Κίνησε ν' ανέβει στον Αϊ-Γιώργη το Λυκαβηττό.

— Για πού Μαριέττα;

Γύρισε κι είδε πίσω της την Έλσα.

— Μμμ... Έλεγα ν' ανέβω στον Αϊ-Γιώργη για τον επιτάφιο.

— Μπα! Τι σύμπτωση. Κι εγώ έχω δώσει ραντεβού εκεί πάνω με τον μπαμπά και τον Νίκο. Σε πειράζει ν' ανεβούμε μαζί;

— Μα τι λες! Κάθε άλλο.

Ήταν αλήθεια. Σ' αυτές τις στιγμές ο τελευταίος σκούληκας της γης που θα κατάφερνε να γεμίσει την ώρα ήταν πολύτιμος.

— Δύσκολη μέρα, ε; Σε πειράζουν και εσένα οι γιορτές;

Γύρισε και κοίταξε την Έλσα σαστισμένη. Είχε μαζέψει όλο της το κουράγιο η καημένη για να πει μια φράση επίσημη και αποφασιστική, μα τώρα που ένιωθε το βλέμμα της Μαριέττας στο μάγουλό της έγινε κατακόκκινη.

— Ξέρεις... εξακολούθησε... πολλές φορές στη σχολή ήθελα να σου μιλήσω... μα... καταλαβαίνεις... ήταν δύσκολο.

Οι λέξεις βγαίνουν με δυσκολία κι είχε γουρλώσει τα μάτια της απ' το κόμπιασμα.

— Δεν ξέρω... ντρεπόμουνα... στο βάθος είσαι πολύ κλειστός άνθρωπος... Έχω ακούσει τόσα πολλά... Ξέρω γιατί φοράς μαύρα... και όλα τ' άλλα... Τα κουτσομπολιά βλέπεις. Ήθελα να σου πω να... μιλάμε πότε πότε... αν θέλεις...

— Μα... μα βέβαια. Γιατί όχι; Είναι να ρωτάς; Φοβάμαι, όμως, Έλσα μου, πως δεν είμαι στο ύψος της υπόθεσης.

Τα βήματά τους έγιναν πιο αληθινά και τα λόγια χάσαν κάθε σημασία. Κάτω, ως τη θάλασσα, βούιζε η πολιτεία. Η μαυρίλα της συσκοτίσης. Πού και πού ένα φως. Να 'ταν η Έλσα κάποιο απ' αυτά τα φώτα;

— Μα δε χρειάζεται να κάνεις τίποτα. Δεν καταλαβαίνω τι εννοείς. Ήθελα μονάχα να ξέρεις πως... πως... είμαι φίλη σου... Μπορείς να μου πεις οτιδήποτε. Όσο αστείο κι αν σου φαίνεται... Το ξέρω πως δεν είναι σπουδαίο αυτό που μπορώ να σου δώσω... Είμαι κι εγώ ετερόφωτη κι έχω ανάγκη από 'να είδος τρόμπας πλάι μου για να στέκουμαι στα πόδια μου. Μα είναι περίεργο. Όταν μπορώ να βοηθήσω έναν άλλον, αισθάνομαι δυνατή.

Τώρα πια είχε ολότελα ξεθαρρέψει. Τόσο τρυφερά τα λιγνά παιδιάτικα πόδια. Ένα τζιτζίκι που βγήκε το μεσημέρι ξεχειλίζοντας απ' αγάπη και κουνούσε τις αντένες του παράφορα.

— Θα 'θελα να σου πω ευχαριστώ... μα κάπως διαφορετικά... καταλαβαίνεις... κάτι που να μην είναι λόγια...

Καινούριο το βράδυ και το πρόσωπο της Έλσας, πρώτη φορά πρόσεξε πόσο έντονα ήταν τα ρουθούνια της κι η γραμμή των χειλιών. [...]

Η Έλσα έγινε παράλληλη, κατά κάποιο τρόπο, με τον Αλέξη. Η κουβέντα, η λεπτομέρεια μαζί της αποχτούσε σημασία. Θυμάσαι έχεις προσέξει και κείνα τα έκπληχτα «ναι», η κατάφαση της κάθε στιγμής. Έπειτα, πρώτη φορά η Μαριέττα μπόρεσε να κλάψει μπροστά σ' άλλον άνθρωπο. Απλά κι ήσυχα. Τα μάτια της ήταν χρόνια στεγνά. Τα βράχια του Φιλοπάππου εκείνο το βράδυ ήταν σκληρά κι η Αθήνα κάτω φυλλωσιές φυλλωσιές, σύννεφο. Η Έλσα είχε σαστίσει. Η δυστυχία που διάβασε μια στιγμή, μια μονάχα, στα μάτια της Μαριέττας ήταν ένα δώρο πάρα πολύ βαρύ. Σφίξανε τα χέρια κι όταν γυρίσαν στην πόλη το βράδυ εκείνο της φιλίας ήταν φωτιές αναμμένες στους δρόμους.

Τ' Αγιαννιού του Ρηγανά. Οι μάρδες καίγονταν στα σοκάκια κι η γειτονιά είχε μαζευτεί ένα γύρο και πηδούσανε από πάνω. Ανθρώπινη ζεστασιά των βραδινών δρόμων, ιδρωμένες φούχτες και καλντερίμια όλο ρόζους. Πήδησαν μια δυο τρεις ποιος ξέρει πόσες φορές πάνω απ' τη φωτιά. Εδώ παρακάτω παρακάτω. Άλλη μια φορά. Κι άλλη. Κι άλλη. Τώρα που είναι μεγάλη η φλόγα. Χοπ! και βγαίνουν απ' την άλλη μεριά. Γέλια, γέλια. Το βράδυ ήρθε κι ακούμπησε στην άκρη της παλάμης τους, ένα τόπι χρωματιστό να το πετάξεις ψηλά. Η φιλία δεν είναι μονάχα των αγοριών. Δρόμοι πάλι δρόμοι ώρες αχόρταγες θα μπορούσαν να περπατάνε κουβεντιάζοντας. [...]

τάξη του επαγγελματικού: το τμήμα της σχολής χορού για επαγγελματίες χορευτές.

Οι γιορτές στ' αδειανό σπίτι είχαν το πρόσωπο της τρέλας: η μητέρα της Μαριέττας είχε πεθάνει ψυχασθενής.

Αλέξης: ο φίλος της Μαριέττας

τρόμπας: αντλίας

1° Θέμα

α. Ποιος είναι ο χώρος και ο χρόνος της αφήγησης;

[Μονάδες 15]

β. Να χαρακτηρίσετε την Έλσα με βάση τα λόγια και τις ενέργειές της στο απόσπασμα. (50-70 λέξεις)

[Μονάδες 15]

2° Θέμα

α. Να προσδιορίσετε το είδος του αφηγητή στο απόσπασμα.

[Μονάδες 15]

β. Τ' Αγιαννιού του Ρηγανά ... κουβεντιάζοντας: Να εντοπίσετε τις εικόνες στο απόσπασμα και να εξετάσετε τον λειτουργικό τους ρόλο.

[Μονάδες 15]

3° Θέμα

Πόσο σημαντική αποδεικνύεται για τη Μαριέττα η φιλία που αναπτύσσει με την Έλσα; Με βάση και τη δική σας εμπειρία, να παρουσιάσετε την αξία που έχει η φιλία για τους εφήβους. (150-200 λέξεις)

[Μονάδες 40]

ΑΚΑΔΗΜΕΙΟΣ